

GULATING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 04.06.2021

Saksnr.: 20-185907ASD-GULA/AVD1

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Ekstraordinær
lagdommer

Arild Oma
Roar Klausen
Rune Fjeld

Ankende part Dnf AS

Advokatfullmektig Veronica
Knudsen Gjesteland

Ankemotpart Skanska Norge AS

Advokat Svein-Dag Karlstad

Saken gjelder tvist om sluttoppgjør i entrepriseforhold.

Sunnhordland tingrett avsa 29. oktober 2020 dom med slik domsslutning:

Til hovedkravet fra DNF AS:

1. Skanska Norge AS frifinnes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Til motkravet fra Skanska Norge AS:

1. DNF AS frifinnes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Sakens bakgrunn

Tingretten har gitt følgende fremstilling av sakens bakgrunn, som partene ikke har hatt vesentlige innvendinger til, og som lagmannsretten legger til grunn:

I forbindelse med oppføring av nytt omsorgssenter inngikk Tysnes kommune som byggherre avtale med saksøkte Skanska Norge AS (heretter «Skanska») som totalentreprenør i januar 2016. Skanska inngikk avtaler med flere underleverandører, blant andre saksøker DNF AS (heretter «DNF») som totalunderentreprenør.

Partene underskrev avtale om totalunderentreprise 24.08. og 09.08.2016. Kontraktssummen var kr 36 601 250 inkl. mva. Avtalen utfylles av NS 8417:2011 «Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalunderentrepriser».

Avtalen har følgende angivelser av del-tidsfrister:

Ferdigstillelse tekniske fag og overtakelse av alle fag uten prøvedrift:	10.08.2017
Innleveringsfrist av komplett og godkjent FDV:	10.08.2017
Prøvedriftperiode fra ferdigbefaring til:	
20.04.2018	
Overlevering alle fag med prøvedrift:	20.04.2018

Det er uomtvistet at fristene 10.08.2017 ble utsatt til 20.10.2017.

DNF startet arbeidet sensommeren 2016. Arbeidene ble i all hovedsak fulgt opp av prosjektleder Arvid Serigstad hos DNF. Prosjektleder for Skanska var Anders Vegerstøl.

I juli 2017 inngikk partene en endringsavtale om at DNF skulle overta ansvaret som ITB-koordinator mot et tilleggsvederlag på kr 50 000 eks. mva.

I juli 2017 utarbeidet Skanska plan for entreprenørbefaringer, ferdigbefaringer og overleveringsbefaringer som skulle avholdes i september og oktober samme år. DNF mottok kopi av planene. I henhold til planene skulle befaring med Skanska og underentreprenører finne sted 18. og 19.09.2017 og 25. og 26.09.2017. Overtakelsesforretning med byggherre skulle skje 19. og 20.10.2017.

I e-post 23.10.2017 fra Skanska til blant andre DNF informerte Skanska om at «Byggherren overtok bygget den 20.10.2017 med forutsetning om at mangellisten som angitt nedenstående utbedres iht. frist».

Det er enighet mellom partene om at prøvedriftsperioden for fag med prøvedrift i utgangspunktet skulle vare fra 20.10.2017 til 20.04.2018.

I brev 08.06.2018 varslet Tysnes kommune Skanska om krav om dagmulkt som følge av manglende overtakelse av fag med prøvedrift. Byggherren viste til at «overtakelsesforretning på faga i prøvedrift har ikkje funnet stad per dags dato».

Skanska varslet DNF om at Skanska ville kreve dagmulkt for «overskridelse av dagmulktbelagt milepæl» i e-post 09.06.2018. Samme dag kalte Skanska inn til overtakelsesforretning som ble avholdt 14.06.2018. Tysnes kommune, Skanska og DNF deltok på befaringen. Byggherren nektet å overta kontraktsarbeidene som følge av påståtte mangler. Byggherren aksepterte overtakelse 05.07.2018.

Slutfaktura datert 24.10.2018 fra DNF til Skanska lød på kr 2 165 846 inkl. mva. Den 12.11.2018 reklamerte Skanska på slutfakturaen og nektet å betale denne i sin helhet. Begrunnelsen var at Skanska mente å ha motkrav som oversteg kravet i slutfakturaen. Forsøk på minnelig ordning førte ikke frem, verken utenrettslig eller ved rettsmekling.

Et sentralt spørsmål for retten er om reklamasjonen tilfredsstiller innholdsmessige krav eller om motkravene er tapt. Slutfakturaen og reklamasjonen er således sentrale for sakens hovedspørsmål, og retten kommer tilbake til det faktiske innholdet i og den rettslige vurderingen av disse dokumentene. Dersom kravet på dagmulkt ikke er tapt, må retten ta stilling til om DNFs leveranse ble overlevert før den avtalte prøvedriftsperioden var over i april 2018 og om vilkårene for dagmulkt for øvrig er oppfylt.

DNF har anket den del av tingrettens dom som gjelder DNFs hovedkrav. Anken gjelder saksbehandlingen, rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen. Skanska har inngitt tilsvaer. Det var i planmøtet enighet om at anken over saksbehandlingen ikke vil være noe tema siden det ikke påstås opphevelse.

Ankeforhandling fant sted i Gulating lagmannsretts lokaler i Bergen 27. og 28. mai 2021. DNF møtte med Jarl Nilsen som partsrepresentant og advokatfullmektig Veronica Knudsen Gjesteland som prosessfullmektig. Skanska møtte med Jørgen Fjelstad som partsrepresentant og advokat Svein-Dag Karlstad som prosessfullmektig. Lagmannsretten hørte partsforklaring fra Jarl Nilsen, tre vitneforklaringer, og det ble foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Ankende part, DNF AS, har i korte trekk gjort gjeldende:

Skanskas eventuelle krav på dagmulkt er tapt fordi det er for sent fremsatt.

Sluttoppgjørreglene i NS 8417 punkt 39 får anvendelse. Det følger klart av kontrakten mellom partene at den bygger på NS 8417. Det er ingen holdepunkter for at partene har avtalt en avvikende ordning. De forutgående forhandlingene er ikke konkludent atferd som gir grunnlag for å konstatere at det foreligger avvikende avtale. Uansett om avvikende avtale legges til grunn, er dagmulktkravet fremsatt for sent.

Etter NS 8417 punkt 39.2 skal innsigelser og krav som totalentreprenøren ikke har fremsatt tidligere, gjentas innen fristen dersom de opprettholdes. Man må gjenta krav selv om disse er varslet på et tidligere tidspunkt.

Formålet med sluttoppgjørreglene er avklaring av partenes endelige økonomiske standpunkter og uenigheter. Formålet tilsier at eventuelle uenigheter skal synliggjøres og tallfestes innen fristen. Det følger av HR-2020-228-A at innsigelser må konkretiseres på en måte som gjør en normalt forstandig underentreprenør i stand til å forstå om kravet aksepteres eller ikke. Kravene må konkretiseres og tallfestes.

Skanskas reklamasjon av 12. november 2018 tilfredsstiller ikke nevnte krav. Henvisningen til «e-post av 29.08.2018 og øvrig korrespondanse» er ikke tilstrekkelig. Partene diskuterte minst fem motkrav. Manglende konkretisering og spesifisering gjorde det vanskelig for DNF å forstå hvilke krav Skanska opprettholdt.

Det er uansett ikke materielt grunnlag for dagmulktkravet. Arbeidene ble overtatt 20. oktober 2017. Partene har således valgt å gå bort fra det opprinnelig avtalte utgangspunkt om overtakelse 20. april 2018. Det har derfor ikke vært noen fristoverskridelse. Dersom lagmannsretten kommer til at overtakelsesfristen er 20. april 2018, må det uansett legges til grunn at manglende overtakelse skyldes at Skanska forsømte ansvaret for å kalle inn til overtakelsesforretning.

De tekniske anleggene var ferdigstilt allerede høsten 2017. Det forelå ingen mangler som ga Skanska rett til å nekte overtakelse 20. april 2018. Feil ved varmegjenvinning hadde ikke praktisk betydning for bruken av omsorgssenteret. Problemer med kjølefunksjonen til varmepumpen i juni kan ikke begrunne nektelse av overtakelse. Det var nettopp dette som skulle testes i en varm periode i mai-juni 2018, etter avtalt overtakelse og etter endt prøvedriftsperiode. Det var uansett tale om mindre forhold som enkelt lot seg utbedre.

Prøvedriftsnotatet av 16. oktober 2017 viser hva partene har avtalt om prøvedrift. DNF leverte nødvendig dokumentasjon i rett tid. Dersom Skanska mente at det manglet dokumentasjon, skulle det ha vært protokollført i en overtakelsesforretning. Skanska gjorde først under saksforberedelsen for tingretten gjeldende at dokumentasjonen var mangelfull.

Ny formell overtakelse 18. april 2018 ville vært uten praktisk betydning for sluttbrukeren.

DNF måtte ikke kreve fristforlengelse for å avbryte dagmulkt. DNF har ikke blitt hindret, og det er derfor ikke grunnlag for å kreve fristforlengelse etter NS 8417 punkt 33.4.

DNF AS har nedlagt slik påstand:

1. Skanska Norge AS betaler til DNF AS kroner 2 165 846,- inkl. mva. innen 14 dager med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 24. desember 2018 til betaling skjer.
2. DNF AS tilkjennes sakens omkostninger.

Ankemotparten, Skanska Norge AS, har i korte trekk gjort gjeldende:

Partene har avtalt og gjennomført et sluttoppgjør med presentasjon av krav og motkrav med innsigelser. Ordningen avviker fra NS 8417 punkt 39.1 og 39.2. Preklusjonsreglene kommer derfor ikke til anvendelse.

Skanska har uansett reklamert på slutfaktura i samsvar med NS 8417 punkt 39.2. Det vises til tingrettens vurderinger side åtte til elleve, som Skanska fullt ut slutter seg til.

Ved vurderingen etter NS 8417 punkt 39.2 er det relevant å ta i betraktning tidligere kommunikasjon, jf. LG-2018-15913. Det følger av HR-2020-228-A at innsigelser kan begrenses til en tilkjennegivelse av uenighet uten at det kreves en nærmere begrunnelse, men må identifisere hvilke deler av kravsbeløpet i sluttoppstillingen som bestrides, og at dette må gjøres på en slik måte at en normalt forstandig underentreprenør kan forstå hvilke betalingskrav som ikke godtas.

Partene hadde gjennomført en ferdig sluttoppgjørsdiskusjon, med Skanskas sluttoppstilling av 13. september 2018. DNF var således fullstendig klar over hvilke krav Skanska hadde da DNF sendte slutfakturaen 24. oktober 2018. DNF henviste selv til forutgående korrespondanse og sluttoppstillingen revisjon F, hvor kravet på dagmulkt er lagt inn. Skanska henviste i kommentaren av 12. november 2018 til det sluttoppgjøret partene hadde hatt. Henvisningen til e-post av 29. august 2018 og øvrig korrespondanse, henviste eksplisitt til dagmulktravet. Henvisningene til gjennomført sluttoppgjør og tidligere korrespondanse oppfyller kravet til gjentakelse i NS 8417 punkt 39.2. Dette er også i samsvar med Høyesteretts uttalelser i HR-2020-228-A.

Skanska har krav på dagmulkt. Fristene for ferdigstilling av prøvedrift og for overtakelse av tekniske fag 20. april 2018 er to selvstendige frister som begge er dagmulktbelagte. Det er ikke inngått avtale om å endre fristen til 20. oktober 2017, og DNF har ikke bedt om utsatt frist.

Skanskas unnlattelse av å innkalle til overtakelse 20. april 2018 medfører ikke at DNF fritas for kontraktsfestet dagmulkt. NS 8417 punkt 36.4 regulerer den praktiske

gjennomføringen, og statuerer ingen plikt til innkalling. Det er ingen sanksjon knyttet til manglende innkalling. DNF skulle i god tid før overtakelse ha oversendt dokumentasjon på testing, jf. bl.a. NS 8417 punkt 36.2 tredje avsnitt og kontraktens Bok RD og Bok E2. Skanska hadde ikke mottatt noen dokumentasjon, og hadde derfor ikke grunn til å tro at prøvedriftperioden var ferdig. Notatet for prøvedrift erstatter ikke kravet til dokumentasjon. Det er prøvedriften Tysnes kommune påberopte som grunnlag for dagmulkt 8. juni 2018, og som Skanska formidlet videre 9. juni 2018. Fristen for avsluttet prøvedrift er uavhengig av fristen for overtakelse.

De tekniske anleggene var uansett ikke klare for overtakelse 20. april 2018 slik at dagmulkt kunne vært unngått. Det relevante er punkt 1 i mangelslisten. Manglene var de samme 20. april 2018 som 14. juni 2018. DNF brukte 18 virkedager på å rette feilen. Skanska har krevd dagmulkt for ti dager. Systemet skulle ha fungert ved endt prøvedriftsperiode.

Kravet på dagmulkt har ikke falt bort som følge av sen reklamasjon. Beskjed fra Tysnes kommune kom 8. juni 2018, og Skanska varslet DNF 9. juni 2018. NS 8417 har ingen frist for å varsle krav om dagmulkt, ut over punkt 40.4 som er uttømmende.

Med hensyn til sakskostandskravet, henvises det til forlikstilbud av 3. mars 2021 på 700 000 kroner.

Skanska Norge AS har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. DNF AS v/styrets formann dømmes til å erstatte sakens kostnader for tingretten og lagmannsretten.

Lagmannsrettens vurdering

DNF hevder å ha et krav i sluttoppgjøret på 2 165 846 kroner inkludert merverdiavgift. Skanska gjør gjeldende et motkrav i form av dagmulktkrav som overstiger hovedkravet. Spørsmålet er om et eventuelt dagmulktkrav er tapt fordi det er fremsatt for sent.

Avtalen mellom partene bygger på standardkontrakten NS 8417 Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalunderentrepriser. Standardkontraktens punkt 39.2 andre ledd og tredje ledd første setning lyder slik:

Er ikke annet avtalt, skal innsigelser totalentreprenøren har mot sluttoppstillingen eller krav han har mot TUE i forbindelse med kontrakten, fremsettes innen betalingsfristen. Innsigelser og krav som totalentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas innen fristen dersom de opprettholdes.

Innsigelser og krav som ikke fremmes innen fristen, kan ikke fremsettes senere.

Skanska har prinsipielt anført NS 8417 punkt 39 ikke kommer til anvendelse, fordi partene har avtalt en annen ordning.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i at avtaler mellom profesjonelle skal tolkes objektivt, slik Høyesterett har lagt til grunn i en rekke avgjørelser. Dette gjelder i særlig grad for spørsmål som er regulert av standardkontrakter som er blitt til ved forhandlinger mellom interesseorganisasjoner, jf. Johan Giertsen, *Avtaler* (3. utg. 2014) side 128-29 med videre henvisninger.

Den skriftlige avtalen mellom partene er klar, og gir ingen holdepunkter for at partene har avtalt en annen ordning for sluttoppgjøret enn det som fremgår av NS 8417 punkt 39.1 og 39.2. Skanska har ikke sannsynliggjort at partene hadde en annen felles forståelse da avtalen ble inngått. Lagmannsretten finner det heller ikke sannsynliggjort at partene har inngått en avvikende avtale på et senere tidspunkt. Det er ikke fremlagt noen dokumentasjon for eksistensen av en slik avtale. Lagmannsretten legger til grunn at forhandlinger om sluttoppgjøret før slutfaktura blir sendt ut, ikke er uvanlig. Forhandlingene gir derfor ikke grunnlag for å konstatere at partene har hatt en felles oppfatning om at NS 8417 punkt 39.1 og 39.2 ikke gjaldt. Partenes etterfølgende opptreden underbygger tvert imot at de har forholdt seg til disse reglene. Skanska har først i anketilsvaret for lagmannsretten anført at det foreligger en avvikende avtale.

Spørsmålet er så om Skanskas dagmulktkrav mot DNF er fremsatt i samsvar med NS 8417 punkt 39.2. Det følger av NS 8417 punkt 39 nr. 2 at «krav som totalentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas innen fristen dersom de opprettholdes».

Det rettslige spørsmålet er hvilke krav som skal stilles til gjentakelse av tidligere fremsatte krav. Det er et spørsmål om tolking av formuleringen «krav som hovedentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas». Ved tolkingen har lagmannsretten funnet veiledning i HR-2020-228-A, som gjelder spørsmålet om hvilke krav som skal stilles til «innsigelser» i den tilsvarende bestemmelsen i NS 8415 punkt 33.2.

Høyesterett tok utgangspunkt i tolkningsprinsippene som gjelder for standardkontrakter og spesielt for kontrakter som er utarbeidet av representanter fra berørte bransjeorganisasjoner. For slike kontrakter må det foreligge sterke grunner for å fravike det tolkningsalternativ som følger av en naturlig forståelse av ordlyden, jf. avsnitt 50 med videre henvisninger. Videre heter det i avsnitt 51 til 53:

(51) Uttrykket «innsigelser» kan språklig forstås som innvendinger. En naturlig forståelse i den sammenheng det er brukt i punkt 33.2, er at hovedentreprenøren må bestride underentreprenørens sluttoppstilling innen to-måneders fristen. Hovedentreprenøren må med andre ord utvetydig ta stilling til sluttoppstillingen. En ren beklagelse eller mishagsytring vil ikke være tilstrekkelig.

(52) Det er så spørsmål om hvor detaljert innsigelsene må være. Ordlyden gir her noen holdepunkter; først ved at det er brukt flertallsformen «innsigelser» og dernest ved at

innsigelsene skal rettes «mot sluttoppstillingen». Punkt 33.2 må følgelig forstås i lys av de krav som punkt 33.1 annet ledd setter til innholdet av sluttoppstillingen. Det heter her:

«Sluttoppstillingen skal inneholde en full oversikt over partenes mellomværende. Den skal inneholde en spesifikasjon over alle underentreprenørens krav i forbindelse med kontrakten. Den skal derfor inneholde:

- a) alle fakturerte og betalte krav;
- b) alle fakturerte krav som ikke er betalt, uansett om de er forfalt eller ikke;
- c) krav som er fakturerte og forfalt, men som hovedentreprenøren har avvist, og som underentreprenøren opprettholder;
- d) alle krav underentreprenøren mener å ha som ennå ikke er fakturert, herunder innestående beløp, jf. 28.1.»

(53) Når punkt 33.2 og 33.1 leses i sammenheng, fremgår det etter min mening at hovedentreprenørens innsigelser må identifisere hvilke deler av kravsbeløpet i sluttoppstillingen som bestrides. Det er opplyst i skranken at dette typisk kan gjøres ved talloppstillinger. Graden av konkretisering her kan neppe formuleres generelt, men siktemålet med underentreprenørens sluttoppstilling og hovedentreprenørens innsigelser «er å få avklart det totale mellomværendet mellom partene», jf. Rt-2010-961 avsnitt 45. Jeg viser her til at reglene om sluttoppgjør skal sørge for at det avdekkes hvilke krav partene er uenige om, og gjennom innsigelsene må underentreprenøren få beskjed om hvilke beløp hovedentreprenøren ikke vil betale.

Det fremgår videre av avsnitt 54 til 62 at innsigelsene, typisk i form av talloppstillinger, ikke må begrunnes. Høyesteretts konklusjon i avsnitt 62 lyder slik:

(62) Min konklusjon, basert på kontraktens ordlyd og system og hensett til reelle hensyn, er at kravet til innsigelser etter punkt. 33.2 kan begrenses til en tilkjenneivelse av uenighet uten at det kreves en nærmere begrunnelse. Men innsigelsene må identifisere hvilke deler av kravsbeløpet i sluttoppstillingen som bestrides, og dette må gjøres på en slik måte at en normalt forstandig underentreprenør kan forstå hvilke betalingskrav som ikke godtas.

Lagmannsretten legger tilsvarende utgangspunkter til grunn ved tolkingen av formuleringen «krav som hovedentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas». Totalentreprenøren må gi en oversikt og spesifikasjon av kravene som opprettholdes, og dette må gjøres på en slik måte at en normalt forstandig underentreprenør kan forstå hvilke krav det gjelder. Det er ikke nødvendig å begrunne kravene. På samme måte som for en sluttoppstilling fra underentreprenøren, må det være tilstrekkelig med en talloppstilling fra hovedentreprenøren, med en kort tekst som identifiserer de enkelte motkrav, med tilhørende beløp, jf. Asbjørn Lyséll Dølvik, Sluttoppgjør i entreprise – Kvalitative krav til sluttoppstilling, innsigelser og motkrav, i På rett grunn II side 373.

Spørsmålet er så om Skanskas reklamasjonsbrev av 12. november 2018 oppfyller kravene i NS 8417 punkt 39.2. Brevet lyder slik:

Vedr.: Bemerkning til/reklamasjon av Deres faktura

Faktura nr.: 23753 Fakturadato: 24.10.2018 Fakturabeløp: 2.165.846,00
Prosjektnr.: 670306 Prosjektnavn: TYSNES OMSORGSSENTER

Feil/mangler

Følgende feil/mangel er avdekket ved Deres leveranse/faktura;

- Andre feil/mangler

Kommentar:

Summen av motkrav fremført i forbindelse med sluttoppgjøret er som nevnt større enn summen av uoppgjorte krav i kontraktsforholdet mellom Skanska og DNF. Skanska kan derfor ikke utbetale noe på denne fakturaen. Se e-post av 29.08.2018 og øvrig korrespondanse ifbm. dette sluttoppgjøret for mer informasjon.

Behandling av faktura

- Faktura avvises i sin helhet, kopi av faktura følger vedlagt. Kreditnota imøteses

Oppgjør

- Jfr. kommentarfelt over

Lagmannsretten mener at brevet ikke tilfredsstiller kravene i NS 8417 punkt 39.2. Brevet gir ingen oversikt eller spesifisering av kravene som opprettholdes. Kravene er ikke gjentatt, tallfestet eller konkretisert på annen måte. Formuleringen «andre feil/mangler» er innholdsløs og mangler enhver konkretisering. Kommentaren om at «summen av motkrav fremført i forbindelse med sluttoppgjøret», er nærliggende å forstå slik at Skanska opprettholder flere krav. Heller ikke Skanskas e-post av 29. august 2018, som reklamasjonsbrevet uttrykkelig viser til, inneholder noen oversikt eller spesifisering av kravene. E-posten lyder slik:

Slik situasjonen er nå, så har kommunen fremsatt krav til oss, som vi igjen har videreført til dere. Summen av disse kravene er høyere enn summen av de uoppgjorte kravene som dere har rettet mot oss. Vi kan derfor ikke utbetale noe mer knyttet til denne kontrakten før vi evt. får en avklaring på dette.

Dere står selvsagt fritt til å fakturere oss for den gjenstående kontraktssummen, men vi vil som følge av ovenfor nevnte da måtte reklamere på denne.

Krav som Skanska har fremsatt tidligere, fremgår av det som er benevnt «øvrig korrespondanse» i reklamasjonsbrevet. I Skanskas e-post av 31. august 2018 er dagmulktkravet spesifisert til 3 660 125 kroner inkludert merverdiavgift. Samme beløp fremgår av et excel-ark bl.a. med revisjon F («Rev F») og «forslag til sluttoppstilling fra Skanska oppdatert 13.09.2018». Korrespondansen fra 29. til 31. august 2021 viser for øvrig at partene har diskutert flere krav i forhandlingene.

Skanska har anført at det nevnte excel-arket med revisjon F og Skanskas forslag til sluttoppstilling, gir en komplett, ferdig oversikt over Skanskas innsigelser og motkrav. DNF brukte det samme excel-arket som vedlegg til slutfakturaen, men endret Skanskas forslag til sluttoppstilling. Skanska mener derfor at DNF forsto hvilke krav Skanska opprettholdt.

Lagmannsretten bemerker at reklamasjonsbrevet av 12. november 2018 ikke viser til excel-arket oppdatert 13. september 2018, ut over henvisningen til «øvrig korrespondanse». Skanska har således ikke formidlet til DNF at det nevnte forslaget gjenspeiler kravene som Skanska mente å opprettholde etter å ha mottatt sluttoppstilling og slutfaktura. Henvisningen til «øvrig korrespondanse» oppfyller uansett ikke standardkontraktens vilkår om at «krav» skal «gjøntas».

DNF har på sin side oppfylt kravene til sluttoppstilling i NS 8417 punkt 39.1 annet ledd. Alle omtvistede innsigelser og krav er markert med rød skrift. DNF har klargjort sitt syn på Skanskas innsigelser og krav ved å sette de aktuelle beløp til «0», og kommentaren «DNF AS opprettholder avslaget på dette kravet datert 19.03.2018» knyttet til fire av postene. DNF har i sluttoppstillingen avslått i alt fem innsigelser og krav fra Skanska, inkludert dagmulktkravet som er satt til «0». Skanskas forslag til sluttoppstilling av 13. september 2018, er ikke kommentert. Skanska hadde etter dette en klar oppfordring om å spesifisere hvilke innsigelser og krav selskapet opprettholdt etter å ha mottatt sluttoppstilling med slutfaktura. Det har Skanska ikke gjort, slik lagmannsretten ser det.

Konklusjonen er etter dette at Skanskas reklamasjonsbrev av 12. november 2018 ikke tilfredsstiller kravet i NS 8417 punkt 39.2 annet ledd om at «krav som totalentreprenøren har fremsatt tidligere, skal gjentas innen fristen dersom de opprettholdes». Det er ikke tilstrekkelig å vise til at «summen av motkrav» er «større enn summen av uoppgjorte krav». Skanska har ikke gitt noen oversikt og spesifisering av kravene som opprettholdes, på en slik måte at en normalt forstandig underentreprenør kan forstå hvilke krav det gjelder. Reklamasjonsbrevet oppfyller ikke siktemålet å få avklart det totale mellomværendet mellom partene. Dagmulktkravet etter dette tapt etter NS 8417 punkt 39.2 tredje ledd.

Lagmannsretten finner etter dette det ikke nødvendig å ta stilling til det materielle spørsmålet om Skanska har krav på dagmulkt.

Hovedkonklusjonen er at Skanska Norge AS plikter å betale 2 165 846 kroner inkludert merverdiavgift til DNF AS, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 24. desember 2018 til betaling skjer.

Sakskostnader

DNF har vunnet saken for lagmannsretten, og har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd.

Lagmannsretten har vurdert om Skanska helt eller delvis kan fritas for erstatningsansvar etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men har kommet til at det ikke foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig. Etter det resultat lagmannsretten har kommet til, hadde DNF rimelig grunn til å avslå Skanskas forlikstilbud på 700 000 kroner fremsatt 3. mars 2021.

Advokatfullmektig Gjesteland har på vegne av DNF fremmet et krav for lagmannsretten på 324 458 kroner med tillegg av rettens gebyr. Av dette utgjør 302 800 kroner i salær, og resten administrative kostnader og utlegg. Det kreves ikke merverdiavgift. I tillegg kommer rettens gebyr på 31 644 kroner. Samlet krav er etter dette 356 102 kroner. Skanska har ikke hatt innvendinger til kravet. Etter lagmannsrettens vurdering er kostnadene rimelige og nødvendige, og tilkjennes derfor, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

Lagmannsretten legger sitt resultat til grunn ved avgjørelsen av krav på sakskostnader for tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 annet ledd. Lagmannsretten har vurdert om Skanska helt eller delvis kan fritas for erstatningsansvar for tingretten etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men har kommet til at det ikke foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig.

Advokatfullmektig Gjesteland har på vegne av DNF fremmet et krav for tingretten på 288 422 kroner med tillegg av rettens gebyr. Av dette utgjør 273 300 kroner i salær, og resten administrative kostnader og utlegg. Det kreves ikke merverdiavgift. I tillegg kommer rettens gebyr på 9 376 kroner. Samlet krav er etter dette 297 798 kroner. Skanska har ikke hatt innvendinger til kravet. Etter lagmannsrettens vurdering er kostnadene rimelige og nødvendige, og tilkjennes derfor, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Skanska Norge AS betaler 2 165 846 -tomillioneretthundreogsekstifemtusenåttehundreogførtiseks- kroner til DNF AS innen to uker fra forkynnelse av dommen med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 24. desember 2018 til betaling skjer.
2. Skanska Norge AS betaler 356 102 -trehundreogfemtisekstusenettthundreogto- kroner til DNF AS i sakskostnader for lagmannsretten innen to uker fra forkynnelse av dommen.
3. Skanska Norge AS betaler 297 798 -tohundreognittisjutusensjuhundreognittiåtte- kroner til DNF AS i sakskostnader for tingretten, innen to uker forkynnelse av dommen.

Arild Oma

Roar Klausen

Rune Fjeld

Dokumentet er i samsvar med undertegnet original.

Hjørdis Skogen